

DISKUSSIE

Prof. B. Spoelstra vra: *Mag 'n sinodebesluit aan kritiek onderwerp word?*

Volgens Die Kerkblad se offisiële beleid (punt 8.3) mag 'n besluit van 'n meerdere vergadering nie "verkleinerend" bespreek word nie. Dit hou in dat kritiek teen so 'n besluit nie aan die orde mag kom nie. Opperflakkig beskou, is daar vir so 'n reëling iets te sê: (1) Dit verhoed onsekerheid en verwarring oor besluite van kerklike vergaderings; (2) Eie aan ons patriargale tradisie word die gesag van "meerdere vergaderings", ongeag gebreke, beskerm.

Die vraag is egter of op die keper beskou, so 'n standpunt gereformeerd verantwoord is. (1) Moet 'n onverantwoordbare besluit bly geld totdat iemand miskien (as hy wil) dit by wyse van beswaarskrif aan die orde stel? (2) Gereformeerdes bely saam met die Reformasie dat die Skrif deursigtig en elke gelowige met die Skrif *mondig* is (art. 7 NGb). Indien "gereformeerde" beteken om na die Skrif luister, kan elke gelowige die "gewig" van sinodebesluite en/of kritiek beoordeel. (3) Rome glo dat God ampte verordineer het om te regeer terwyl die kollegialiste aanvaar dat die kerklike liggame met gesag regeer omdat die lede van die genootskap hulle gesag daarheen delegeer het. Die Reformasie (gereformeerdes) stem met Rome saam, maar voeg aan die stelling toe "in so ver die amp die Woord van God bedien." Dit geld ook t.o.v. kerkvergaderings. Daarom het alle vergaderings dieselfde (art. 36 KO), d.w.s. bedienende gesag. (4) Sommige gereformeerdes het in die geskiedenis 'n ratifikasiereg voorgestaan, waarvolgens plaaslike kerke eers die toets van die Skrif moes aanlê, voordat hulle Sinodebesluite aanvaar. So 'n standpunt skei "kerk" en "kerkverband" en ontken dat die kerke self in sinode vergader het en die besluitnemers was. (5) Die Sinodes in ons tyd het klaarblyklik nie meer tyd om sake waarin verskil van mening heers, te laat deurpraat nie. Die gebruikelike ontvlugting in studiekommisies maak die balas op 'n volgende sinode net groter. Is dit nie wesenlik van 'n gemeenskap van gelowiges dat met mekaar oor die gemeenskaplike belange gepraat sal word nie?

Twyfel oor die Belydenis vereis die kerklike weg

Die eenheid van die kerk kan (1) of in eenheid van organisasie of struktuur ("een kerk") of (2) eenheid van Belydenis as die absolute en onverhandelbare basis vir organisasie en kerkregering gesoek word. Absolute instemming met die Belydenis beteken dat die gesag van Skrif as Woord van God onvoorwaardelik as die hoogste en eintlike norm van kerkregering oor alle ampsbediening en kerkvergadering-besluite aanvaar word. Hieruit volg: (1) Belydenis kan en mag nie twyfelagtig gestel word nie. Gevolglik is kerkdienaars in hulle Ondertekeningformulier gebind om met besware nie die pad van openbare bespreking nie, maar die "kerklike weg" te bewandel. (2) Alle ander kerklike handeling van persone en vergaderings moet gedurig aan die Skrif en Belydenis getoets word. Indien ons soos Rome vir die amp of soos die kollegialiste vir die sinode as sodanig gesag opeis, kom die instelling en struktuur as gesagdraer naas die Skrif en Belydenis te staan. Daarteen het Calvyn hom in duidelike taal uitgespreek. Eienaardig genoeg weier slegs Rome en

sommige Gereformeerdes paternalisties dat offisiële besluite bespreek word.

Moet kritiek op Sinodebesluit slegs volgens die kerklike weg geskied?

Besware teen sinodebesluite het voor 1967 in verskillende vorme na vore gekom. Die Sinode van 1967 het toe 'n prosedure vir beswaarskrifte gereguleer, waarin o.a. van die "kerklike weg" wat in die Ondertekeningsformuliere voorgeskryf was, nie eers kennis geneem word nie. Die diskrepansie bestaan vandag dat iemand met beroep op Sinode 1967 selfs besware teen die Belydenis regstreeks voor die Algemene Sinode sou kon lê. Die Belydenis, Kerkorde en gewone sinodebesluite is grootliks gelykgeskakel omdat die Sinode as struktuur as die gesagvolle instansie beskou word. Die feit dat Belydenis, Kerkorde en "besluite" gelyk met kerk of sinodegesag beklee word, veroorsaak dat aangeneem word dat alle Sinodebesluite slegs by wyse van gravamina in kerkvergaderings aan die orde gestel moet word. Tegelykertyd word aangeneem dat die kerklike liggaam ("die Sinode!") wat besluit die eintlike bron van gesag is ongeag wat die inhoud of Skrifbegronning van die besluit is. Daarmee word die kollegialistiese opvatting begunstig dat die kerk eintlik 'n organisasie onder sinodegesag eerder as geloofsgemeenskap op dieselfde Belydenis en onder dieselfde gehoorsaamheid aan die *Enigste* regeerder, Jesus Christus, (art. 31 NGb) is. Die helfte plus een kan nie verkeerd gaan nie. (Vox populi vox Dei est).

Gehoorsaamheid aan die Sinode is tog nie noodwendig in alle gevalle sinoniem aan gehoorsaamheid aan die Hoof Jesus Christus nie. 'n Sinode kan tog nie, sonder verantwoording aan die Skrif, pretendeer dat hy op gesag van Christus besluit nie. 'n Sinode kan tog nie gehoorsaamheid afdwing en kritiek belet teen besluite wat nie eers pretendeer om Skrifgesag te bedien nie – *behalwe* wanneer die Sinode en Christus die gelowiges regeer. Dit bots egter lynreg met die Belydenis (art. 7 en 31 NGb).

Ek meen dat die gereformeerde onderskeiding tussen gewetebindende en middelmatige sake in ons tyd in onbruik raak omdat slegs formeel gelet word op die instansie wat die besluit neem en nie meer op die gronde wat tot die besluit lei nie. Die institusionele vorm en beroep op "orde" verdring die geestelike geloofswese van die kerk. Die kerk (gemeente) word (1) of heeltal gespeen van Sinodes omdat wat op Sinodes gebeur vir die gemeente as kerk van geen belang is nie of (2) gelowiges (kerk) word van hulle reg en vryheid beroof omdat hulle aan blote formele sinodegesag in middelmatige sake onderwerp word d.m.v. die cliché: *Die Sinode het besluit i.p.v. die Skrif leer ons, vergelyk bv. Sinode so en so.*

Omdat Christus sy gelowiges wat die kerk is deur sy Woord en Gees regeer (Heid. Kat. Son. 21; NGb art. 7, 27–32), mag enige gelowige 'n kerklike dienaar of 'n kerklike besluit met die Skrif en Belydenis konfronteer.

Dit is nog meer waar van sinodebesluite. Sinodes is volgens gereformeerde kerkreg nie liggame of strukture wat 'n eie reg en plek in die kerkregering naas die kerke (en kerkrade) het nie. Meerdere vergadering is "samekomste" (nie strukture nie) van meertallige kerke wat slegs besluite nalaat. Geen meerdere vergadering bestaan latent as 'n permanente struktuur met 'n eie bevoegdheidsveld nadat hy gesluit het

nie. Die volle veld van bevoegdheid word in die kerk, d.w.s. in die gemeente waarin die universele kerk op aarde sigbaar word, plaaslik uitgeoefen. Daaraan moet gedee Sinodebesluite ('n klassis is ook sinode) diensbaar wees. 'n Besluit wat twyfel en ernstige kritiek op beginselgronde ontlok, mag nie geforseer word nie omdat dit konflik veroorsaak oor die vraag: wie moet ek gehoorsaam, Christus of Sinode?

Calvyn se opvatting oor gesag van Sinodes

Volgens Calvyn bestaan "die kerk" nie in die sinode van kerklike ampsdraers nie. God het ook nooit gesê die herders sal nie sleg wees nie, maar juis die teendeel is waar (Inst. IV, 9, vii). Elke sinodebesluit moet beoordeel word teen die agtergrond van die tyd, omstandighede en faktore wat tot die besluit gelei het. Indien die Skrif die eerste en hoogste plek in die kerkregering moet behou, moet die besluite altyd daarteen opgeveeg word (IV, 9, viii). Sinodebesluite moet gedurig op die skaal van Gods Woord gelê word (IV, 9, iv). Kerke tree selfstandig op, maar moet in sake van die leer saam in Sinode optree, al waarborg dit nie dat die Sinode nie sal fouteer nie (IV, 9, xiii).

Op sterkte van die beginsel van *Sola Scriptura* het Luther met sy 95 Stellings juis 'n openbare debat oor offisiële kerklike handeling en dogma gevra. Die Skrif alleen en nie die kerk nie moet regeer.

Openbare meningvorming

Die eenheid van geloof noodsaak gelowiges om die gemeenskap van die geloof te beoefen. Daarin moet een gelowige vir 'n ander tot hande, voete, oë of tot hoofsaak, teregwyding en opbou dien. Hoe kan dit plaasvind indien die gelowige stil gemaak word om vir "die Sinode" (die meerderheid, of vox populi?) te swyg? Wat help 'n massa sinodokratiese besluite, as die gelowiges wat die kerk is, daarvoor twyfel rondra?

Namate die ou patriargale leefwyse en paternalistiese kerkbegrip deur verstedeliking, onderwys en ander faktore aftakel, sal die weg van innerlike oorreding met die Skrif en gehoorsaamheid aan Christus eerder as aanvaarding op gesag van die "kerk" of "sinode" sterk na vore moet kom. Ter wille van die regering van Christus moet Sinodebesluite geweeg word. – Wie 'n besluit waarvoor twyfel bestaan, afdwing net omdat dit nie herroep is nie, moet homself ondersoek of hy strukture dan wel die Skrif as hoogste gesag in die kerk aanvaar.

Niemand moet gedwing word "omdat die Sinode besluit het nie" – maar op sterkte van die Skrif wat sê: "So sê die Here . . ." Dit is gereformeerde kerkregering, gereformeer na die norm van die Skrif. Dit staan teen kerkgesag soos by die Roomse Kerk (1517) of die dwang van die meerderheid in kollegialistiese kerkgesag soos in 1847 van die Ned. Geref. Sinode en in 1859 van die Algemene Kerkvergadering van die NHK ondervind is.